

Quan l'art es torna política

'Guernica', ¿massa gros?

Jordi Solé Tura, ministre de Cultura espanyol, ha afirmat que és molt difícil que el *Guernica* de Picasso sigui traslladat a Barcelona per a ser exposat durant l'any 1992. Segons el ministre, el quadre té molts problemes jurídics i "costa molt de moure".

Cap a l'any 1600, l'emperador Rodolf II va comprar el famós *Rosencrantz Madonna* de Dürer a la comunitat de marxants alemanys de Venècia i va manar que la pintura fos traslladada de Venècia a Praga per un grup d'homes forçuts. Desafortunadament, va escollir el pitjor moment de l'any per a fer-ho, i la pintura es va fer malbé per culpa del mal temps. El duc Maximilià de Bavària va tenir més sort. En ple avanç sobre la ciutat de Nuremberg durant la primera fase de la Guerra dels Trenta Anys, el duc va donar instruccions precises als seus oficials sobre quins quadres calia requisar i com havien de ser transportats fins a Munic: equips d'homes havien de carregar les obres per carretera acompanyats de brigades de mosqueters col·locades al davant i al darrere. No va fer mal temps i les pintures van arribar en bon estat.

Gairebé quatre-cents anys després, la ciutat de Barcelona ha demanat el trasllat del *Guernica* des del Museo de El Prado per exposar-lo en el Pavelló de la República, fet a París l'any 1937 per Josep Lluís Sert i que serà reconstruït a la capital de Catalunya amb motiu de la celebració dels Jocs Olímpics. Aquesta és, si més no, l'esperança. La realitat l'ha posada el ministre de Cultura afirmant, en declaracions fetes a Catalunya Ràdio, que el *Guernica* té molts problemes jurídics, i que, a més, "costa molt de moure". Solé Tura s'ha mostrat taxatiu: "en aquests moments el *Guernica* està on està i no veig que hi hagi una perspectiva a curt termini de canviar això".

Però si, en contra de totes les previsions, el *Guernica* fos finalment traslladat de forma temporal a Barcelona, ben segur que els encarregats de fer-ho no serien un grup d'homes forçuts amb una escorta de mosqueters. I és que a l'any 1992 ja s'ha inventat l'art de traslladar obres d'art.

"TRANSPORT ESPECIAL" I FUNGICIDES

El *Guernica*, que està situat al Casón del Buen Retiro —un annex del Museo de El Prado—, fa 3,50 metres d'alt i 7,80 metres de llarg i està protegit per un vidre especial antibales. Les seves dimensions fan que, en cas de trasllat, sigui considerat com a "transport especial". El primer que cal fer en aquests casos és despenjar amb molta cura el quadre de la paret, procedir a desmuntar el bastidor i separar la tela —la pintura— del marc. Una vegada fet això, cal tenir preparat un corró de fusta especial que, en el cas del *Guernica*, hauria de fer més de 80 centímetres de diàmetre. En aquest corró, i amb gran delicadesa, s'haurà d'anar embolicant la tela, tenint en compte dues precaucions fonamentals: primer, cal aplicar proteccions especials —paper neutre sense àcids ni colorants— entre la fusta i la tela. Segon, la tela s'ha d'embolicar sempre cara amunt perquè, en cas contrari, s'esberleria la pintura.

Una vegada la tela està embolicada totalment al voltant del corró, el cilindre resultant ha de ser penjat dins d'una caixa de fusta especialment dissenyada per a l'ocasió: entre altres característiques, la fusta ha de ser de qualitat, i cal aplicar-li absorbents d'humitat i fungicides que actuïn contra la creació de fums i de corcs. Tota aquesta feina s'ha de realitzar a temperatura ambient, i a la vegada s'ha de tenir en compte la temperatura que hi haurà al lloc de destinació de la peça. No es pot sotmetre una obra tan delicada a canvis climàtics sobtats.

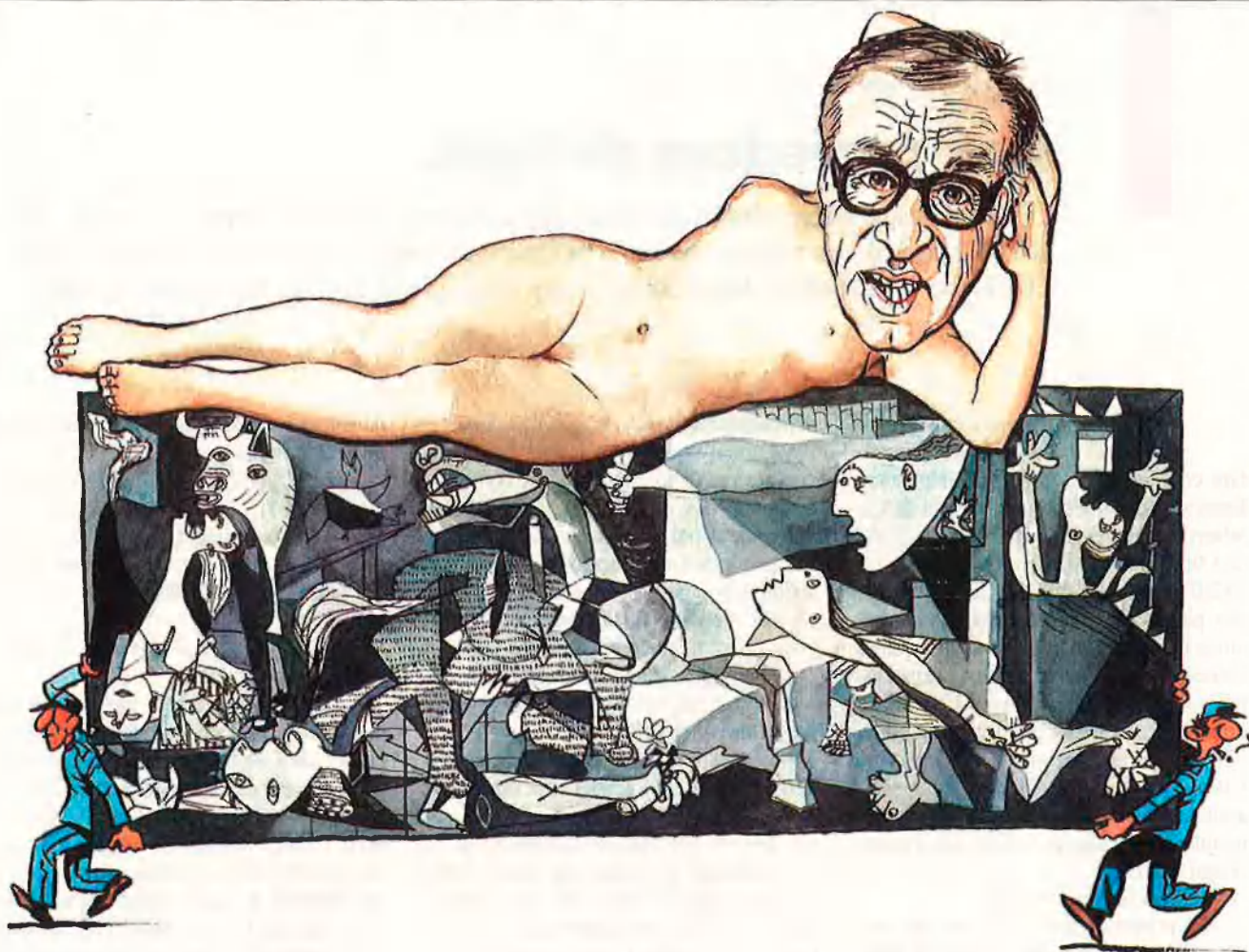
El transport s'hauria de realitzar per carretera, en un camió, tret que es trobés un avió càrrega que també fos apte per acollir una càrrega tan especial. Segurament, es faria servir un camió tipus *gòndola*, que roda a escassos centímetres del terra. En arribar a Barcelona, caldria escollir el millor accés, tenint en compte el

trànsit i l'alçada dels ponts i els túnels. El camió estaria escortat per un autèntic regiment de policies en moto, cotxes, i un helicòpter. Arribats finalment al lloc d'exposició, s'encetaria el mateix procés detallat més amunt però a la inversa, fins el moment de tornar a penjar la pintura, amb marc i tot, a la paret. Aquest delicat procediment, detallat per a EL TEMPS per Jordi Bachs —un dels embalmadors d'obres d'art més prestigiosos del país— és el que, amb tota probabilitat, es faria servir en una hipotètica vinguda del *Guernica* a Barcelona. A tals efectes, i ja que molt possiblement cap companyia d'assegurances és capaç d'assumir en solitari una operació d'aquest tipus, es constituiria un consorci de companyies asseguradores per elaborar un pòlissa especial anomenada "de clau a clau". És a dir, una pòlissa a tot risc que cobreix des del moment que l'obra és despenjada de la paret d'origen fins que es torna a penjar en el lloc de destinació.

REFERÈNCIES POLÍTIQUES

Així doncs, com molt bé diu el ministre, el *Guernica* "costa molt de moure". Però, com s'ha vist, no és impossible de fer-ho. I encara més tenint en compte que, segons reconeix José Luis Díez, conservador del Casón del Buen Retiro, "l'estat de conservació de l'obra és bo". Díez matisa, però, que "a una obra d'art, cal evitar-li qualsevol tipus de manipulació que li ocasioni un sofriment".

El *Guernica* va ser traslladat des de Nova York a Madrid l'any 1981, després d'intensíssimes gestions que van durar anys. En un primer moment, els americans no van voler autoritzar el viatge del *Guernica* fins que a l'estat espanyol no hi hagués una democràcia consolidada. L'obra, una de les principals atraccions del MOMA (Museum of Modern Art) de Nova York, era reclamada per la ciutat basca de Gernica, escenari del bom-

EL GAT INVISIBLE 🐾

bardeig feixista que tant va impressionar Picasso; per Màlaga, on havia nascut el pintor; i per Barcelona, ja que Picasso està considerat com un català d'adopció. L'existència de tres candidats a acollir el quadre (sense comptar Madrid, és clar) va ser usada pels americans per continuar retardant la gestió.

Finalment, es va decidir que l'obra es quedés a Madrid perquè la família de Picasso va manifestar que la voluntat última del pintor havia estat que romangués exposada al Museo de El Prado. La polèmica havia resultat agra perquè es va mantenir en termes polítics. La presència del *Guernica* a l'estat espanyol és, doncs, des del primer moment, un assumpte polític. I per tant, cada vegada que es planteja un canvi en la seva situació, es generarà un problema polític. En una entrevista concedida a EL TEMPS el passat mes de gener (veure número 347), el comte Sert, encarregat de tirar endavant la iniciativa de reconstruir el Pavelló de la República, on s'exposaria l'obra de Picasso, deia que "veia difícil"

que el *Guernica* acabés venint a Barcelona l'any 1992. El comte ho justificava així: "Semprun té por que si el *Guernica* ve a Barcelona després haurà d'anar al País Basc i llavors ho veuen molt complicat perquè comencen a pensar amb l'ETA. En aquest sentit, jo no he perdut les esperances". El ministre de Cultura ha canviat —ara és Solé Tura— però la situació no. El govern de Madrid no vol el *Guernica* al País Basc i això no facilita gens que la pintura es pugui moure de Madrid a Barcelona.

EL CENTRE D'ART REINA SOFIA ENTRA EN JOC

A tot això cal afegir que la polèmica sobre els moviments del quadre no es circumscriu al triangle Madrid-Barcelona-Gernica, sinó que des de sectors del mateix govern espanyol es pressiona perquè sigui retirat del Casón del Buen Retiro i s'instal·li, ja de forma definitiva, al Centre d'Art Reina Sofia, també a Madrid. Aquest Centre d'Art ha estat po-

tenciat últimament per les institucions públiques, sembla que amb la intenció de convertir-lo en el principal museu de la capital de l'estat. Aquesta és, però, una qüestió especialment espinesca per al govern central, ja que en el seu moment el principal argument utilitzat per fer quedar el *Guernica* a Madrid va ser que la voluntat última del pintor havia assenyalat el Museo de El Prado en concret. Així, si el govern espanyol incompleix la voluntat del pintor i trasllada el quadre al Reina Sofia, perd el seu principal argument per justificar que la pintura no es traslladi de forma definitiva a Gernica o, per què no, a Barcelona.

Solé Tura, i per extensió tot el govern central, té una patata calenta entre les mans. La petició de Barcelona per al 92 ha despertat una polèmica que semblava oblidada i que ara es torna a reactivar. De moment, i si res no canvia, sembla segur que, per veure el *Guernica*, els catalans haurém de continuar viatjant a Madrid.

Eduard Voltas